

Başarılı ve Başarısız Hentbol Takımlarının Grup Sargınlığı, Kaygı, GÜdülenme ve Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması

The Comparison of Group Cohesion, Anxiety, Motivation and Efficacy Level of Successful And Unsuccessful Handball Teams

Araştırma Makalesi

¹Serdar KOCAEKŞİ, ²Ziya KORUÇ

¹Anadolu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

²Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu

ÖZ

Bu çalışma, başarılı ve başarısız takımların Grup sargınlığı, Kaygı, GÜdülenme düzeyi ve Yeterlik düzeylerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmaya 2004-2005 yılında Türkiye Hentbol Erkekler Birinci Liginde ilk iki ve son iki sırada yer alan 4 takımdan toplam 51 oyuncu katılmıştır. Verilerin toplanmasında Grup Sargınlığı Envanteri, Yarışma Durumluk Kaygı Envanteri-2, Yarışma Kaygı Testi, Sporda GÜdülenme Ölçeği, Öz-yeterlik Ölçeği ve Kolektif Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçümler liginin ilk ve ikinci yarısında gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler ve tekrarlı ölçümlerde iki faktörlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Birinci ve ikinci devre ölçümleri incelendiğinde; görev çekiciliği, sosyal çekicilik, görev bütünlüğü, bilişsel kaygı, öz-yeterlik ve kolektif yeterlik, içsel motivasyon ve dışsal motivas-

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the comparison of group cohesion, anxiety, motivation, and efficacy levels between successful and unsuccessful teams. The total of 51 players from teams in the Turkish Men's Handball First League in 2004-2005 participated in the study. Group Environment Questionnaire, Competitive State Anxiety Inventory-2, Sport Competition Anxiety Test-A, Sport Motivation Scale, Self Efficacy Scale, Collective Efficacy Scale inventories were used to collect the data. The measurements were carry out in the first and second season of the league. Data were analyzed by descriptive statistics and repeated measure analysis in two factor of variance (ANOVA). While examined the first and second measurements revealed dimension of significant differences attraction to task, attracti-

yon boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Buna karşın, sosyal bütünlük, bedensel kaygı, kendine güven ve amotivasyon boyutlarında birinci ve ikinci ölçümler arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Başarılı ve başarısız hentbol takımlarının birinci ölçümden ikinci ölçüme kadar Sosyal çekicilik, Görev bütünlüğü, Sosyal bütünlük, Bilişsel kaygı, Kendine güven, Sürekli yarışma kaygısı, Kolektif yeterlik puanlarında meydana gelen değişim ise anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak, takımların lig sıralamasındaki yerine ve zamana göre de sargınlık, kaygı, yeterlik ve motivasyon düzeyleri değişebilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Sargınlık, Kaygı, Yeterlik, Motivasyon, Başarı

on to social, integration to task, cognitive anxiety, self efficacy and collective efficacy, intrinsic motivation and extrinsic motivation. Whereas there were no significant differences dimension of integration to social, somatic anxiety, self confidence and competitive trait anxiety and amotivation. Group x Time Interactions were significant for attraction to social, integration to task, integration to social, cognitive anxiety, self confidence, competitive state anxiety, collective efficacy. In conclusion; cohesiveness, anxiety, efficacy and motivation levels can change due to the rankings of teams in league.

Key Words

Cohesion, Anxiety, Efficacy, Motivation, Success

GİRİŞ

Günümüzde pek çok spor branşında özellikle takım sporlarında sporcuların performanslarını etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan bazıları ve bu çalışma kapsamında değerlendirilecek olanlar ise sargınlık, yeterlik, kaygı ve motivasyon kavramlarıdır. Takım sporu yapan sporcular takım sargınlığının derecesinin farklı olduğunu bilirler. Sargınlığın yüksek olduğu takımlarda oyuncular arasında kuvvetli duygusal yakınlıktan ve oyuncuların birbirlerine karşı olan yakınlığın yüksek derecede olduğundan söz edilmektedir bu durumun aksine sargınlığın yüksek olmadığı takımlarda bu birlik ve yakınlık duygusunun eksikliğinden bahsedilmektedir. Bazı takımların neden daha sargın bazılarının neden sargın olmadığını araştırmak için araştırmacılar takım sargınlığının oluşumu ve gelişimini içeren etmenleri tanımlamaya çalışmışlardır (Wann, 1997). Grup sargınlığı, sosyal psikolojide grupla ilgili süreçler içerisinde en sık incelenen özelliklerden birisidir. Grup sargınlığı ile ilgili olarak pek çok araştırma ve çalışma yapılmıştır (ör: Carron ve diğ., 1998; Carron ve Hausenblas, 1998; Carron ve Prapassis, 1997; Gill, 1986). Grup sargınlığı kavramı 1940 ve 1950'li yıllarda grup süreçleri ile ilgili deneysel, sosyal ve psikolojik çalışmalardan doğmuştur (Hogg, 1992). Sargınlık kavramı ilk kez Moreno ve Jennings tarafından "bireylerin üyesi oldukları grupların içinde kalmalarını

sağlayan güçler" olarak tanımlanmıştır (Mudrack ve Peter, 1991). Literatür incelendiği zaman en sık kullanılan tanımın Festinger ve diğ. (1950)'nin "üyelerin grup içinde kalmalarını sağlayan güçlerin toplamı" şeklindeki tanımları olduğu görülmektedir. Daha sonra çağdaş sargınlık tanımları yapılmış olsa da sargınlık genel olarak, üyelerin birbirlerini ve grubu çekici bulma derecesi olarak kavramsallaştırılmıştır.

Performansı bozucu faktörlerden olan ve sporcuların yarışma ortamında hissettiği gerginlik ve huzursuzluk gibi duygusal durumlar yarışma kaygısı olarak tanımlanır. Yarışma kaygısı, yarışma ortamının yarattığı özel bir kaygı çeşididir. Yarışma kaygısı da durumluk sürekli kaygı ve sürekli kaygı olmak üzere ikiye ayrılabilir. Sürekli yarışma kaygısı her yarışma ortamında yaşanan gerginlik ve endişe duygusu olarak tanımlanırken, durumluk yarışma kaygısı bu duyguların bazı yarışma ortamlarında yaşanması olarak tanımlanabilir (Martens ve diğ., 1990). Tüm bu aktarılan olası etmenlerin de grup sargınlığını artırma ya da azaltma olasılığı bulunmaktadır.

Grupların performans düzeyleri ile ilgili olarak son yıllarda üzerinde durulmaya başlanan değişkenlerden bir tanesi de yeterlik algısıdır. Yeterlik kavramı bilişsel, sosyal ve davranışsal alt becerilerden oluşan bir kapasite olarak tanımlanmakla birlikte öz-yeterlik ve kolektif yeterlik olarak iki farklı yapıda ele alınmaktadır. Genel anlamıyla ele

alındığında öz-yeterlik bireyin kendisinin, kolektif yeterlik ise üyesi olduğu grubun belli bir işi yapabilme kapasitesine ilişkin algısını ifade etmektedir (Öcel, 2002).

Çalışmada değerlendirilen bir diğer kavram olan motivasyon insan hayatının pek çok yerinde olduğu gibi sporda ve takım sporlarında önemli bir etkiye sahiptir. Motive teriminin Türkçe karşılığı güdü, saik veya harekete geçirici olarak belirlenebilir. Kısaca güdüleme, bir insanı belirli bir amaç için harekete geçiren güç demektir. Şu halde motive, harekete geçirici, hareketi devam ettirici (ya da sürdürücü) ve olumlu yöne yöneltici üç temel özelliğe sahip bir güçtür. Motive temel kavramından türetilen motivasyon ise, bir veya birden çok insanı belli bir yöne (gaye ve amaca) doğru devamlı şekilde harekete geçirmek için yapılan çabaların toplamıdır (Eren, 2001).

Sporda önemli olan ve sportif performansı etkilediği düşünülen kaygı yeterlik, sarginlık gibi değişkenlerin başarılı ve başarısız takımlarda karşılaştırılmasının yapılması ile özellikle uygulama alanında çalışanlar için başarıyı yakalamak adına bu psikolojik süreçlerin üzerinde daha önemle durulacağı varsayılmaktadır. Literatür ışığında (Carron, 2002; Slatte, 1994; Spink, 1990; Williams ve Widmeyer, 1991) yapılan çalışmalarla önemli olduğu ortaya çıkan bu değişkenlerin akademik anlamda da bu konular üzerinde çalışan bilim insanları için farklı bir bakış açısı sunacağı ve yeni çalışma alanları ve konuları oluşturabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Başarılı ve başarısız takımlarda, Grup Sarginliğı, Yarışma Kaygısı, Sürekli Yarışma Kaygısı, Motivasyonel düzeyleri, Öz-Yeterlik ve Kolektif Yeterlik düzeyleri karşılaştırmayı amaçlayan bu çalışmaya, Türkiye Hentbol Erkekler Birinci Liginde ilk iki ve son iki sırada yer alan 4 takımdan toplam 51 oyuncu katılmıştır. Başarılı olarak nitelendirilen takımlarda ki oyuncu sayısı 29 iken (birlikte oynama süreleri Ort: 3.51±2.39) başarısız olarak nitelendirilen takımlarda ki oyuncuların sayısı 22'dir (birlikte oynama süreleri Ort: 4.36±3.41).

Veri Toplama Araçları

Grup Sarginliğı Envanteri (The Group Environment Questionnaire): Carron ve diğ., (1998) tarafından geliştirilen ölçekte sarginlık modelinden hareketle dört sarginlık boyutunu içeren toplam 18 madde vardır. Ölçek grubun görevde bütünleşmesi (5 madde), grubun sosyalde bütünleşmesi (4 madde), grubun sosyal açıdan çekici olma düzeyi (5 madde), grubun yaptığı görevi çekici bulma düzeyi (4 madde) alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Ölçeğin maddelerinin bir kısmı tersten puanlanmaktadır. Dört alt ölçek puanlarının yanında birde genel sarginlık puanı elde edilmektedir. Türkçe'ye uyarlaması Öcel (2002) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık Katsayısı alt ölçeklerine göre 0.64 ile 0.75 arasında değişmektedir. Yapılan faktör analiz çalışmasında 27 madde 18 maddeye indirgenmiş ve dört alt boyutta faktör yığılı yapıldığı belirlenmiştir. Ölçeğin, Chronbach Alfa iç tutarlık Katsayısı grubun görevde bütünleşme alt ölçeği için 0.59, grubun sosyal bütünleşmesi için 0.67, grubun sosyal çekiciliği için 0.50, grubun görev çekiciliği için 0.65 ve toplam sarginlık olarak da 0.64 bulunmuştur. Orjinal ölçekteki 1. madde Türkçe formda görevde bütünleşme boyutu altında, 3. madde görev çekiciliği, 14. Madde grubun sosyal bütünleşmesi, 8. madde grubun görevde bütünleşmesi, 18. madde de grubun sosyal çekiciliği boyutu arasında yer almıştır.

Yarışma Durumluk Kaygı Envanteri-2 (Competitive State Anxiety Inventory-2):

Martens ve diğ. (1990) tarafından bilişsel kaygı, bedensel kaygı ve kendine güveni ölçmek için geliştirilen envanter, Kuruç (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Envanter 15 madde ve üç alt ölçekten oluşmaktadır: Bilişsel kaygı, bedense kaygı ve kendine güven. Kuruç (1998) tarafından faktör yapısı incelendiğinde, envanterin üç faktörde toplandığı ve üç faktörün toplam varyansın %78'ini açıkladığı bulunmuştur. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı alt ölçekler için 0.74 ile 0.89 arasında değiştiği gözlenmiştir.

Yarışma Kaygı Testi (Sport Competition Anxiety Test): Martens (1977) tarafından geliştirilen

SCAT-A'da 15 soru maddesi bulunmaktadır. Tüm maddeler üçlü likert tipinde cevaplandırılmaktadır. Testteki 10 madde yarışma sürekli kaygısı ile ilgili bireysel farkları ortaya koyarken 5 madde ise değerlendirilmeye alınmayan dolgu sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin uyarılama çalışması Koruç ve diğ. (1998) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi sonuçları, üç alt faktörün toplam varyansın % 78,7'sini açıkladığı belirlenmiştir. CSAI-2'nin test tekrar test güvenilirliği bilişsel kaygı için 0.96, bedensel kaygı için 0.93 ve kendine güven için 0.95 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarının ise, bilişsel kaygı için 0.88, bedensel kaygı 0.75 ve kendine güven için 0.84 olduğu ifade edilmiştir (Koruç, 1998).

Sporda Güdülenme Ölçeği (Sport Motivation Scale): Pelletier ve diğ. (1995) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Kazak (2004) tarafından gerçekleştirilmiş Sporda Güdülenme Ölçeği, 28 maddeden oluşmakta ve 6 alt faktörü içermektedir: İçsel güdülenmenin alt faktörleri olan (1) Bilmek ve başarmak için içsel güdülenme, (2) uyarıcı yaşamak için içsel güdülenme, dışsal güdülenmenin alt faktörleri olan (3) özdeşim, (4) içeatım ve (5) dışsal düzenlenme ve (6) güdülenmeme. Kazak (2004) tarafından gerçekleştirilen temel bileşenler faktör analizi sonuçlarında, alt faktörlerin toplam varyansın %60.48'ini açıkladığı bulunmuştur. Alt faktörlerin iç tutarlık katsayılarının ise, 0.70 (güdülenmeme) ile 0.88 (bilmek ve başarmak için içsel güdülenme) arasında değiştiği belirlenmiştir (Kazak, 2004).

Öz Yeterlik Ölçeği (Self Efficacy Scale): Öz-Yeterlik Ölçeği (Self-Efficacy Scale): Öz-Yeterlik ölçeği Riggs ve diğ. (1994) tarafından bireylerin kendi kapasitelerine duydukları inancı ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlaması Öcel (2002) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 10 maddeden oluşmakta ve beşli likert tipi bir ölçek ile değerlendirilmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarılama çalışmasında gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda, maddelerin 0.32 ile 0.85 aralığında faktör yükü gösterdiği belirlenmiş ve tek yapı altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.61 olarak bulunmuştur (Öcel, 2002).

Kolektif Yeterlik Ölçeği (Collective Efficacy Scale): Kolektif Yeterlik Ölçeği, Riggs ve diğ. (1994) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlaması Öcel (2002) tarafından yapılmıştır. Ölçek 7 maddeden oluşmakta ve beşli likert tipi bir ölçek ile değerlendirilmektedir. Yapılan faktör analizi çalışmasında faktör yükünün 0.30 olan maddeler alınmış ve madde faktör yüklerinin 0.65 ile 0.87 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.70 olarak hesaplanmıştır (Öcel, 2002).

Verilerin Toplanması: Ölçekler batarya şekline araştırmacı tarafından o sezon ligde yer alan tüm takımlara ve takımlarda yer alan sporculara toplu şekilde Hentbol Erkekler Birinci Liginin ilk yarısında bir kez ve ikinci yarısında da bir kez olmak üzere tüm sezon boyunca toplam iki kez uygulanmıştır. Ölçümler her iki devrenin sonuna doğru 4 ya da 2 hafta kala alınmıştır. Ölçümlerin sezonun ilk yarısında ve ikinci yarısında uygulanmasının sebebi, takımların lig fikstüründe iki yarıdaki yerlerinin başarı ve başarısızlık için bir kriter olabileceği ve bu durumun yukarıda sayılan değişkenleri ve takım sargınlığını etkileyebileceği düşünülmüştür.

Verilerin Analizi: Elde edilen verilerin analizinde ilk olarak betimsel istatistiklere bakılmış, daha sonra başarılı ve başarısız takımlar arasındaki farklılıklar 2 x 2 (Grup: Başarılı/Başarısız x Ölçüm: İlk Devre/İkinci Devre) tekrarlı ölçümlerde iki faktörlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Araştırmanın hata payı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1, 2, 3 ve 4'te Grup Sargınlığı alt boyut puanlarına ilişkin Betimsel İstatistikleri ve Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA sonuçları verilmiştir.

Görev Çekiciliği boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri arasında fark bulunmamıştır $F(1, 49)=.083$; $p=.77$; $\eta^2 = .00$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde görev çekicilik alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmamıştır $F(1, 49)=.81$; $p=.37$; $\eta^2 = .01$

Sosyal Çekicilik boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri arasında fark bulunmuştur $F(1, 49)=4.25$; $p=.04$; $\eta^2 = .80$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde

Tablo 1. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre görev çekiciliği puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Gör Çek \bar{X} Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	14.41 2.97	Ölçüm	.92	1	.92	.083	.77	.00
2. Devre, n = 29	15.20 2.96	Ölçüm x Grup	9.04	1	9.04	.81	.37	.01
Başarısız 1. Devre, n = 22	13.63 3.36	Hata	544.03	49	11.10			
2. Devre, n = 22	13.22 3.35							

Tablo 2. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre sosyal çekicilik puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Sos Çek \bar{X} Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	17.31 3.04	Ölçüm	42.85	1	42.85	4.25	.04	.80
2. Devre, n = 29	17.96 2.48	Ölçüm x Grup	96.50	1	96.50	9.58	.00	.16
Başarısız 1. Devre, n = 22	18.72 3.16	Hata	493.45	49	10.07			
2. Devre, n = 22	15.45 3.03							

Tablo 3. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre görev bütünlüğü puanlarının tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Gör Çek \bar{X} Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	17.65 3.40	Ölçüm	22.75	1	22.75	3.05	.08	.59
2. Devre, n = 29	19.79 2.33	Ölçüm x Grup	239.15	1	239.15	32.08	.00	.39
Başarısız 1. Devre, n = 22	17.95 3.76	Hata	365.20	49	7.45			
2. Devre, n = 22	13.90 2.63							

Tablo 4. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre sosyal bütünlük puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Sos Büt \bar{X} Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	11.89 2.62	Ölçüm	13.31	1	13.31	1.80	.18	.03
2. Devre, n = 29	12.48 3.03	Ölçüm x Grup	43.31	1	43.31	5.86	.01	.10
Başarısız 1. Devre, n = 22	14.18 2.50	Hata	361.99	49	7.38			
2. Devre, n = 22	12.13 3.31							

sosyal çekicilik alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)=9.58$; $p=.00$; $\eta^2 = .16$

Görev Bütünlüğü boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri arasında fark bulunmamıştır $F(1, 49)=3.05$; $p=.08$; $\eta^2 = .59$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde görev bütünlüğü alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)= 32.08$; $p=.00$; $\eta^2 = .39$

Sosyal Bütünlük boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=1.80$; $p=.18$; $\eta^2 = .03$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde sosyal bütünlük alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)= 5.86$; $p=.01$; $\eta^2 = .10$

Tablo 5, 6, 7 ve 8'de Birinci ve İkinci Devre Ölçüm Sonuçlarına Göre Başarılı ve Başarısız Takım-

ların Durumluk ve Sürekli Yarışma Kaygısı Puanlarının Betimsel İstatistikleri ve Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA sonuçları verilmiştir.

Bilişsel Kaygı boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=2.36$; $p=.13$; $\eta^2 = .04$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde bilişsel kaygı alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)= 4.93$; $p=.03$; $\eta^2 = .09$

Bedensel Kaygı boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=.51$; $p=.47$; $\eta^2 = .01$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde bedensel kaygı alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmamıştır $F(1, 49)= 1.10$; $p=.29$; $\eta^2 = .02$

Tablo 5. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre bilişsel kaygı puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Bilişsel Kaygı \bar{X} Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	19.65 2.60	Ölçüm	18.32	1	18.32	2.36	.13	.04
2. Devre, n = 29	19.27 2.85	Ölçüm x Grup	38.16	1	38.16	4.93	.03	.09
Başarısız 1. Devre, n = 22	19.22 3.25	Hata	379.32	49	7.74			
2. Devre, n = 22	21.31 3.28							

Tablo 6. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre bedensel kaygı puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Bedensel Kaygı \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	17.55	3.05	Ölçüm	6.00	1	6.00	.51	.47	.01
2. Devre, n = 29	16.34	3.52	Ölçüm x Grup	12.86	1	12.86	1.10	.29	.02
Başarısız 1. Devre, n = 22	17.27	4.28	Hata	570.31	49	11.63			
2. Devre, n = 22	17.50	3.80							

Tablo 7. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre kendine güven puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Kendine Güven \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	27.00	4.59	Ölçüm	8.94	1	8.94	.43	.51	.00
2. Devre, n = 29	28.75	4.54	Ölçüm x Grup	138.94	1	138.94	6.72	.01	.12
Başarısız 1. Devre, n = 22	29.31	4.95	Hata	1012.1	49	20.65			
2. Devre, n = 22	26.36	4.19							

Tablo 8. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre yarışma sürekli kaygı puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	S Yar Kaygı \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	16.79	3.27	Ölçüm	8.07	1	8.07	.78	.38	.01
2. Devre, n = 29	15.79	2.87	Ölçüm x Grup	61.52	1	61.52	5.96	.01	.10
Başarısız 1. Devre, n = 22	15.59	4.01	Hata	505.29	49	10.31			
2. Devre, n = 22	17.72	4.04							

Kendine Güven boyutu açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=.43$; $p=.51$; $\eta^2 = .00$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde kendine güven alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)= 6.72$; $p= .01$; $\eta^2 = .12$

Sürekli Yarışma Kaygısı açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=.78$; $p=.38$; $\eta^2 = .01$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde sürekli yarışma kaygısı değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)= 5.96$; $p= .01$; $\eta^2 = .10$

Tablo 9 ve 10'da birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre başarılı ve başarısız takımların

Öz Yeterlik ve Kolektif Yeterlik Puanlarının Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA Sonuçları verilmiştir.

Öz Yeterlik puanları açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=1.39$; $p=.24$; $\eta^2 = .02$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde öz yeterlik değişimleri anlamlı bulunmamıştır $F(1, 49)= .45$; $p= .50$; $\eta^2 = .00$

Kolektif Yeterlik puanları açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=.06$; $p=.80$; $\eta^2 = .00$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde kolektif yeterlik değişimleri anlamlı bulunmuştur $F(1, 49)= 3.76$; $p= .05$; $\eta^2 = .07$

Tablo 9. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre öz yeterlik puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Öz Yeterlik \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	36.79	4.93	Ölçüm	33.88	1	33.88	1.39	.24	.02
2. Devre, n = 29	38.62	4.58	Ölçüm x Grup	11.02	1	11.02	.45	.50	.00
Başarısız 1. Devre, n = 22	32.72	4.45	Hata	1190.81	49	24.30			
2. Devre, n = 22	33.22	6.63							

Tablo 10. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre kolektif yeterlik puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Kol Yeterlik \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	27.20	3.84	Ölçüm	.65	1	.65	.06	.80	.00
2. Devre, n = 29	28.62	2.76	Ölçüm x Grup	39.24	1	39.24	3.76	.05	.07
Başarısız 1. Devre, n = 22	22.40	3.56	Hata	510.42	49	10.41			
2. Devre, n = 22	21.31	3.68							

Tablo 11, 12 ve 13'de birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre başarılı ve başarısız takımların motivasyon alt boyut puanlarının Tekrarlı Ölçümlerde ANOVA Sonuçları verilmiştir.

İçsel Motivasyon puanları açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49)=.11$; $p=.73$; $\eta^2 = .00$ Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde

Tablo 11. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre içsel motivasyon puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	İçsel Motiv \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	4.89	1.19	Ölçüm	.16	1	.16	.11	.73	.00
2. Devre, n = 29	5.00	1.18	Ölçüm x Grup	1.85	1	1.85	.01	.90	.00
Başarısız 1. Devre, n = 22	4.88	1.27	Hata	67.65	49	1.38			
2. Devre, n = 22	4.93	.87							

Tablo 12. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre dışsal motivasyon puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Dışsal Motiv \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	4.96	1.08	Ölçüm	.11	1	.11	.10	.74	.00
2. Devre, n = 29	4.94	.95	Ölçüm x Grup	.20	1	.20	.18	.66	.00
Başarısız 1. Devre, n = 22	4.70	1.07	Hata	52.64	49	1.07			
2. Devre, n = 22	4.85	1.10							

Tablo 13. Birinci ve ikinci devre ölçüm sonuçlarına göre motivasyonsuzluk puanlarının betimsel istatistikleri ve tekrarlı ölçümlerde ANOVA sonuçları

	Motivasyonsuz \bar{X} Ss		Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Başarılı 1. Devre, n = 29	2.37	1.06	Ölçüm	.28	1	.28	.22	.63	.00
2. Devre, n = 29	2.22	.93	Ölçüm x Grup	3.81	1	3.81	.03	.86	.00
Başarısız 1. Devre, n = 22	3.73	1.58	Hata	63.16	49	1.28			
2. Devre, n = 22	3.67	1.57							

içsel motivasyon alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmamıştır $F(1, 49) = .01$; $p = .90$; $\eta^2 = .00$

Dışsal Motivasyon puanları açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49) = .10$; $p = .74$; $\eta^2 = .00$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde dışsal motivasyon alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmamıştır $F(1, 49) = .18$; $p = .66$; $\eta^2 = .00$

Motivasyonsuzluk puanları açısından takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır $F(1, 49) = .22$; $p = .63$; $\eta^2 = .00$, Ölçüm x Grup etkileşimi için grupların zaman içerisinde motivasyonsuzluk alt boyutundaki değişimleri anlamlı bulunmamıştır $F(1, 49) = .03$; $p = .86$; $\eta^2 = .00$

TARTIŞMA

Görev çekiciliği boyutu açısından başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri arasında fark yoktur. Carron ve diğ. (2002) basketbol ve futbol takımları ile yaptıkları çalışmada grubun görev çekiciliği ile başarı arasındaki ilişkinin grubun bütünlüğü arasındaki ilişkiden daha fazla olduğunu bulmuştur. Mullen ve Copper (1994) yapmış oldukları meta-analiz çalışmasında sargınlıkla ilgili 49 araştırmayı incelemişler ve sargınlığın sadece görev çekiciliği olarak tanımlandığı çalışmalarda sargınlık ile performans arasında ilişki olduğunu, ancak sargınlığın üyeler arasındaki çekicilik olarak tanımlandığı çalışmalarda ise bu iki değişken arasında bir ilişki olmadığından söz etmişlerdir. Buna karşın, Carron ve diğ. (2002)'nin yapmış oldukları bir başka meta-analiz çalışmasında sargınlıkla ilgili 46 yayınlanmamış araştırmanın sonuçlarını incelemişler ve beklenilen aksine grubun görev çekiciliğinden çok sosyal çekicilik ile performans arasında bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışmada da sargınlık sadece görev çekiciliği olarak tanımlanmamıştır. Bu çalışmada sargınlık hem çekicilik (görev-sosyal) hem de bütünlük (görev-sosyal) olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda bulgular Mullen ve Copper (1994)'in sonuçlarını desteklerken Carron ve diğ. (2002) yılındaki bulgularıyla örtüşmemektedir. Yapılan bu çalışmada görev çekiciliği açısından fark çıkması etkileşimsel sporlardaki yüksek koordi-

nasyon ve işbirliği ihtiyacı bu tür sporlarda sargınlık duygusunu artırmakta bunun sonucunda üyeler arasında koordinasyonu artırmaktadır (Williams ve Widmeyer, 1991) şeklinde yorumlanabilir. Sosyal çekicilik boyutu açısından başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri arasında fark vardır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular Carron ve diğ. (2002)'nin sosyal çekicilikle sargınlık arasında ilişki olduğunu belirttikleri çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Lenk (1969) yılında Alman kürek milli takım ile yapmış olduğu çalışma sonucunda grup içinde bir karışıklık ve bunun sonucu olarak sargınlık oluşmamasına rağmen takımın yüksek bir performans ortaya koyduğunu belirtmiştir (Akt. Carron ve diğ., 2002).

Araştırma takım sporlarında yapıldığı için olası bir başarı durumunda takımın dolayısıyla takımda yer alan tek-tek sporcuların toplumda farklı bir yer edinmeleri kaçınılmazdır. Bu sadece takım sporları için değil tüm sporlara özgü olarak söylenebilir. Bu arzular sporcuları takım sporlarında başarı için birlikte hareket etmeye yönlendirebilir. Böylece sargınlık ile performans arasında bir ilişkinin bulunması söz konusu olabilir. Çünkü Steiner' a göre tümlemeli görev yapan gruplarda, yani başarılı olma büyük ölçüde üyelerin grubun hedeflerini bireysel hedeflerinin üstünde tutmalarını gerektirdiği durumlarda başarı üyeler için "biz" duygusunun gelişmesine ve "ben" duygusundan daha önemli hale gelmesine bağlı olabilir (Singer ve diğ., 1993). Görev bütünlüğü boyutu açısından başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri arasında anlamlı fark çıkmamıştır. Grup Sargınlığı ölçeği kullanılarak yapılan çalışmalarda, grubun görevde bütünleşme boyutunun performansı en iyi açıklayan değişken olduğuna yönelik sonuçlar elde edilmiştir (Davids ve Nutter, 1998; Williams ve Widmeyer, 1991). Widmeyer ve diğ. (1991), takım başarısıyla takım sargınlığı alt boyutlarından doğrudan ilişkili olan görev bütünlüğü boyutu olduğunu ileri sürmüştür. Sargınlık performans arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı araştırmacılar (Carron ve diğ., 2002) bu çalışmalardan elde edilen bulgular arasında bir tutarlılığın olmaması nedeniyle sargınlığın performans

üzerindeki etkisi konusunda bir karara varmanın mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Fakat yakın zamanlarda yapılan iki meta-analiz çalışması ile sarginlığın performans üzerinde olumlu bir etkisi olacağına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir (Carron ve diğ., 2002; Mullen ve Copper, 1994). Matheson ve Mathes (1997) tarafından yapılan iki ayrı çalışmada sosyal sarginlık ile performans arasında ilişki olmadığını buna karşın görev sarginlığının performans üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu gösteren sonuçlara ulaşmışlardır. Sosyal bütünlük boyutu açısından başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark yoktur. Landers ve Luschen (1974) ile Lenk (1969), performans ve sosyal bütünlük arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır (Akt. Carron ve diğ., 2002). Widmeyer ve Williams (1991) takım hedeflerine ulaşmanın iletişim ve motivasyon ile anlamlı bir ilişki içinde olduğunu belirtmişlerdir. Davids ve Nutter (1988) ile Matheson ve Mathes (1997) tarafından yapılan iki ayrı çalışmada sosyal sarginlık ve performans arasında ilişki olmadığını buna karşın görev sarginlığının performans üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu gösteren sonuçlara ulaşmışlardır. Bu araştırmanın bulguları ilgili çalışmaları destekler görünmektedir. Takım sarginlığı ile takım başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalardan farklı sonuçlar çıkmasının iki sebebi olabilir. Bunlardan ilki yapılan bazı çalışmalarda (Shanghi ve Carron, 1987; Slater ve Sewell, 1994) kullanılan örneklem grubunun çok küçük oluşudur. Bu istatistiksel destek açısından bir sıkıntı yaratmaktadır. İkinci olarak sarginlık ile ilgili olarak pek çok takım incelenmiştir fakat bu takımlar çalışma için oluşturulmuş ya da geliştirilmiştir yani deneysel ortam için hazırlanmış takımlardır (Grieve ve diğ., 2000; Widmeyer ve diğerleri, 1990) gerçek spor takımları değildir. Oysaki Mullen ve Coper (1994) yaptıkları çalışmada sarginlık-performans arasındaki ilişkinin gerçek dünyadaki, gerçek gruplar içinde daha sağlam ve daha güçlü olduğunu söylemişlerdir, yani laboratuarlarda yapılan çalışmalardan çıkan sarginlık ve başarı arasındaki ilişkiye ait bulguların çok doğruyu yansıtmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu meta-analiz çalışmasından elde edilen sonuçlara göre sarginlık ile performans arasında

çok kuvvetli olmamakla birlikte anlamlı düzeyde pozitif bir ilişkinin olduğunu söylemişlerdir. Mullen ve Copper (1994) yaptıkları çalışmadan çıkan bazı sonuçları da şu şekilde özetlemişlerdir; İlk olarak Sarginlığı, görev çekiciliği olarak tanımlayan çalışmalarda sarginlık ile performans arasında pozitif bir ilişkiden bahsedilirken sarginlığı, üyeler arası çekicilik olarak tanımlayan çalışmalarda ise bu ilişkiden bahsedilmemektedir. İkinci olarak sarginlık ile performans arasında sözü edilen pozitif ilişki gerçek gruplarda, araştırma amacıyla oluşturulan gruplara göre daha kuvvetlidir. Üçüncü olarak sarginlık-performans arasındaki ilişkinin en kuvvetli olduğu gerçek gruplar spor gruplarıdır. Dördüncü olarak ise görevin türü, sarginlık ile performans arasındaki ilişkiyi belirleyen bir ara değişken gibi görünmektedir. Howel ve Dipboye (1986) sarginlık-performans ilişkisini inceleyen çalışmalardan elde edilen sonuçların tutarsız olmasının kısmen grupların performans kriterlerinin farklı olmasından kaynaklanabileceğini öne sürmüşlerdir. Sargin gruplarda, grup üyeleri grup normlarına daha fazla uyma eğilimi gösterirlerken sargin olmayan gruplarda böyle bir yapı yoktur. Eğer grup normları daha fazla performans öngörüyorsa sargin gruplar daha iyi performans gösterecektir sargin olmayan gruplarda böyle bir öngörü yoksa fark olmayacak ya da daha kötü performans göstereceklerdir. Sarginlığın bu dört boyutu arasında çıkan farklı ilişkiler iki nedenden kaynaklanmış olabilir. İlki sarginlık dört boyuttan oluşan bir yapıdır ve yapılan çalışmalarda bu yapının genellikle farklı boyutları kullanılmıştır. Örneğin; Carron ve diğ. (2002) sarginlığın sadece görev bütünlüğü ile başarı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İkinci olarak Mullen ve Copper (1994) yaptıkları meta-analiz çalışmasında istatistiksel özetleme yoluna giderek sarginlığın ölçümü için uygun olmayan bir psikometrik yöntem kullanmış olmalarıdır (Akt. Carron ve diğ., 2002).

Bilişsel kaygı, bedensel kaygı, kendine güven boyutları ile yarışma sürekli kaygı puanları açısından başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır. Martens ve diğ. (1990), bireysel spor yapanların, takım sporu yapanlara göre daha yüksek

bilişsel ve bedensel kaygıya sahip olduklarını ve daha düşük öz güven sergilediklerini bildirmişlerdir. Carron ve Prapavessis (1997) bireylerin grup içinde veya en iyi arkadaşlarıyla birlikteyken yalnız oldukları zamanlara göre daha az kaygılı olduklarını bulmuşlardır. Martin ve Hall (1997) yaptıkları çalışmada, buz patencilerin bilişsel ve bedensel kaygı düzeylerinin takım sporu yapan bireylere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca Howell ve Dipboye (1986) görevin niteliği açısından üyelerin aşırı kaygılı olduğu zamanlarda sargın olan grupların, sargın olmayan gruplara göre daha başarılı bir performans gösterdiklerini belirtmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular bu çalışmaları destekler nitelikte görünmemektedir. Yaşamımızın her anında olduğu gibi spor ile ilgili olanlarda da verilen görevleri yerine getirebilmek ve enerjimizi harekete geçirebilmek için optimal bir uyarılmışlık düzeyine gereksinim duyulmaktadır (Zachowsky ve Baltzell, 2001). Vücudun uyarılmışlık düzeyi ile bilişsel kaygı düzeyi arasında olumlu bir ilişki bulunmakta ve sporcularda uyarılmışlık arttıkça, bilişsel kaygı düzeyleri de artmaktadır. Uyarılmışlık ve bilişsel kaygı düzeylerindeki artış belirli bir noktadan sonra sporcuların performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir (Collins, 1995). Lig sıralamasının ilk yarının sonlarına doğru şekillenmesi ve lig sonuna kadar değişmemiş olması sporcuların uyarılmışlık ve kaygı düzeylerinde çok bir farka yol açmamış olabilir.

Öz yeterlik ve kolektif yeterlik puanları açısından, başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark yoktur. Vander ve Velden, liseli basketbol oyuncularını ile yaptığı bir çalışma sonrasında sargınlığın grup etkinliği ile pozitif bir ilişkisi içinde olduğunu söylemiştir (Singer ve diğ., 1993). Paskevich ve diğ. (1995), yapmış oldukları çalışmada bu savı incelemiş ve sezon başında görev sargınlığı yüksek olan takımların kolektif yeterlik inançlarının da sezon sonuna göre daha yüksek olduğunu böylece bu savı destekler kanıtlar sunmuştur. Feltz ve Lirgg (1998) hokey oyuncularını ile yaptıkları çalışma sonrasında, takımların sezon süresince kazanma ve kaybetmeler analiz edildiğinde kazanılan maçlardan sonra takım yeterliği anlamlı şekilde artarken kaybedilen

maçların sonrasında anlamlı şekilde azalmalar olmuştur fakat oyuncuların yeterliği etkilenmemiştir. Spink (1990) elit spor takımları ile yaptığı çalışmasında takım sargınlığı ile takım yeterliği arasındaki ilişkiyi destekleyen sonuçlar elde etmiştir. Onun hipotezine göre takımlarda yüksek kolektif yeterlik inancı yüksek takım sargınlığı sağlarken düşük kolektif yeterlik inancı olduğunda, takım sargınlığında da azalma olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Spink (1990) özellikle grubun görev çekiciliği ve grubun sosyal çekiciliğinin kolektif yeterliği yüksek olan takımlarda farklı olduğunu bildirmiştir. Zander (1971), kolektif yeterliğin performans ile pozitif bir ilişki içinde olduğu daha yüksek skorlara ulaşan takımların kolektif yeterliğinin de daha yüksek olacağını iddia etmiştir (Akt. Spink, 1990). Johnston (1967) öz yeterlik ile takım performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen çok fazla çalışma olmamasına neden olarak takım üyelerinin her birinin takım başarısına ne kadar katkısının olduğunu değerlendirmek yerine, takım performansını bütün olarak değerlendirmenin daha kolay olacağını belirtmiştir. Kozup ve McDonnel, rugby oyuncularını ile yaptıkları çalışmada, grup sargınlığının kolektif yeterlik inancı puanlarında görülen varyansın %32'sini açıkladığını ve görev sargınlığının kolektif yeterlik inancını sosyal sargınlıktan daha iyi yordadığını bulmuştur. Spink (1990) rekreasyonel amaçlı oluşturulan takımlarda sargınlıkla düşük veya yüksek yeterlik inancı arasında bir fark olmadığını, elit gruplarda ise yüksek yeterlik olgusunun yüksek sargınlıkla ilişkili olduğuna dair bazı destekler sunmuştur. Bandura (1977)'ya göre, öz yeterlik bireysel düzeyde yaşanan bir olgudur. Bunun aksine kolektif yeterlik grup düzeyinde ele alınan ve var olan bir kavram olmasına rağmen söz edilen iki değişken ve grup sargınlığı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sayısı sınırlı olduğu için yeterlik ve sargınlık arasında bir ilişki olduğu yargısına varmak oldukça güç bir durum gibi görünmektedir. Elit düzeydeki takımlarda yer alan oyuncular takımın temel hedefinin kazanmaktır ve bunun sonucunda gelecek olan ödülün para olduğunu düşünebilirler ve sadece bu sebeple spor yapabilirler. Spor ortamında bu olgu Spink ve Maehr'in yapmış oldukları çalışmanın sonuçları tarafından desteklenmektedir (Spink,

1990). Araştırmacılar herkesin birlikte katıldığı bir turnuvaya giden insanların daha çok dışsal ödüller sebebiyle buralarda yer aldıklarını iddia etmişlerdir. Bu bulgular yapılan araştırmanın bulgularıyla öz yeterlik ve kolektif yeterlik ile sargınlık arasında bir ilişki bulunmamasını destekler niteliktedir. Çünkü spor ortamında her zaman için bireylerin aynı hedef doğrultusunda hareket ettiği anlamına gelmez aslında hedef aynıdır "kazanmak". Ancak bu hedefe ulaşabilmek için takım içinde bir birlik duygusunun veya takıma ilişkin bir yeterlik duygusunun olması gerektiğinden bahsedilemez. Bireyin kendine olan yeterlik inancı tam iken takımı adına ya da içinde yer aldığı grubun yeterlik inancı adına aynı duyguyu paylaşmıyor olabilir. Bu yüzden hem öz yeterlik hem de kolektif yeterlik açısından başarılı ve başarısız olarak değerlendirilen takımlar arasında fark çıkması kazandıkça yeterlik duygusundaki artıştan dolayı doğal görünmektedir. Ancak bizim çalışmamızdaki gibi başarılı ve başarısız olarak bir değerlendirme yaparak bir araştırma deseni oluşturmak yeterlik inancının iki boyutunda da fark çıkmamasını destekleyebilir. Çünkü başarılı takımlar kendine başarısız takımlar da kendilerine göre bir yeterlik değerlendirmesi içerisinde olabilirler.

İçsel motivasyon ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk puanları açısından başarılı ve başarısız takımların birinci ve ikinci devre ölçümleri açısından fark bulunmamıştır. Widmeyer ve Williams (1991) takım hedeflerine ulaşmanın iletişim ve motivasyon ile anlamlı bir ilişki içinde olduğunu belirtmişlerdir. Pelletier ve diğ. (1995) içsel olarak motive olduğunu belirten sporcuları, dışsal olarak kendilerini değerlendirdiklerini söyleyenlere göre, uygulama süresince yüksek konsantrasyon düzeyi ve olumlu duygulara sahip olduklarını saptamışlardır. Yine Pelletier ve diğ. (1995) yüzücüler ve antrenörleri ile yaptıkları 18 aylık bir çalışmada antrenörlerin etkileşim biçimlerini düzenleyerek antrenörleri daha düşük kontrollü, daha fazla özerklik ve destek konusunda eğittiklerinde, sporcuların öğrenmelerinde daha aktif olduklarını ve yüksek düzeyde özerklik içine girdiklerini rapor etmişlerdir. Bunun sonucunda; Yüzücüler antrenörlerini daha fazla özerkliği destekleyen

ve daha düşük kontrollü olarak algılamışlardır. Yüzücülerin algıladıkları yetkinlik, özerklik ve içsel motivasyon yükselmiştir ve sporu bırakma oranı düşmüştür. Elit düzeydeki takımlarda yer alan sporcuların motivasyonel düzeyleri açısından bir kısım farklar görülebilir. Bazı sporcular yaptıkları spordan keyif aldıkları için o spora devam ederler ve bu onların içsel olarak motive olduğunu gösterir. Bazı sporcular ise sporu sadece kazama olarak algılar ve her başarıdan sonra bir ödül beklentisi içinde olabilir ve bu ödüller genelde dışsal ödüllerdir (para kazanma, toplumda farklı bir yer edinme vb.), bazı sporcular ise motivasyonel yönelimlerin diğer bir boyutu olan motivasyonsuzluk olgusunu yaşayabilirler. Bu olgu Deci ve Ryan (1985) tarafından insan davranışını tümüyle anlamak için düşünülmesi önemli olan bir motivasyonel yapı olarak önerilmiştir. Bireyler, sonuçlar ve kendi eylemleri arasındaki ihtimalleri algılamadıklarında motivasyonsuz hale gelirler. Ne dışsal ne de içsel olarak motivedirler yani motivasyonsuz hale gelmişlerdir. Bu araştırmaya katılan takımlarda yer alan sporcularında böyle bir durumu yaşamış olmaları söz konusu olmuş olabilir. Çünkü hentbol yapan bireyler genelde, hayatlarını devam ettirmek amacıyla bu sporu yaptıkları için motivasyonlarının genelde dışsal olması ya da spor hayatlarında ileriye dönük bir belirsizlik yaşamaları durumunda ise motivasyonsuzlaştıkları söylenebilir. Bu sayılan sebeplerle içsel ve dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk boyut puanları açısından fark çıkmaması normal sayılabilir. Ayrıca bu çalışmanın gerçekleştirildiği sezonda lig fikstürünün erken şekillenmesi kimin şampiyon olacağı kimin düşeceği durumun biraz daha belirginleşmiş olması sebebiyle başarılı ve başarısız takımlar açısından motivasyonun bu üç boyutunda bir fark ortaya çıkması beklenirken hiçbir boyutta anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Sonuç olarak sargınlık, kaygı, yeterlik ve motivasyon gibi önemli psikoloji süreçlerin hem bu çalışmada hem de genel literatürde önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da elde edilen sonuç başarı ve başarısızlığın bu değişkenler doğrultusunda farklılaştığı yönündedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hentbol takımlarında başarı veya başarısızlık spor psikolojisinde önemli olan grup sarginlığı, kaygı, yeterlik ve motivasyon düzeyleri gibi süreçlere göre değişim gösterebilir ve bu süreçleri hem etkileyebilir hem de bu süreçlerden etkilenir. Ayrıca takımların lig sıralamasındaki yeri ve zamana göre de sarginlık, kaygı, yeterlik ve motivasyon düzeyleri değişebilmektedir. Bu konular ile ilgili yapılacak araştırmalarda özellikle bu değişkenler arasında ilişki aranabilir, her ne kadar literatürde demografik özelliklere göre yapılan çalışmalar zayıf görülsede yine de bu özelliklerin önemli olduğu göz önüne alınarak araştırmalar planlanabilir.

Yazar Notu: Bu çalışma "Başarılı Ve Başarısız Hentbol Takımlarında Grup Sarginlığı Ve Etki Eden Değişkenler İle Başarı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi", Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005'de yapılan çalışmanın özetidir.

Yazışma Adres (Corresponding Adress)

Dr. Serdar KOCAEKŞİ
Anadolu Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
İki Eylül Kampüsü, ESKİŞEHİR
e-posta: skocaeksi@anadolu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Bandura A.** (1977). Self efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Carron AV, Widmeyer WN, Brawley LR.** (1985). The development of instrument to assess cohesion in sport teams: The group environment questionnaire. *Journal of Sport Psychology*, 7, 244-266.
- Carron AV, Prapaessis H.** (1997). Self-presentation and group influence. *Small Group Research*, 28, 500-516.
- Carron AV, Hausenblas HA.** (1998). *Group Dynamics in Sport (2nd ed.)* Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Carron AV, Widmeyer WN, Brawley LR.** (1998). The measurement of cohesiveness in sport groups. (JL Duda, Der.), *Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement* (pp. 213-226). Morganton, WV: Fitness Information Technology.
- Carron AV, Bray RS, Eys AM.** (2002). Team cohesion and team success in sport. *Journal of Sport Sciences*, 20, 119-126
- Collins D.** (1995). Psychophysiology and sport performance. (SJ Biddle, Der.) *European Perspective on Exercise and Sport Psychology*, s.154-178. Champaign, IL, Human Kinetics.
- Dauids K, Nutter A.** (1988). The cohesion-performance relationship of English national league volleyball teams. *Journal of Human Movement Studies*, 15, 205-213.
- Deci EL, Ryan RM.** (1985). *Intrinsic Motivation and Self Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
- Eren E.** (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi (7. Baskı)*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Festinger L, Schachter S, Back K.** (1950). *Social Pressures in Informal Groups: A Study of Human Factors Inhousing*. New York: Harper Row.
- Feltz LD, Lirgg DC.** (1998). Perceived team and player efficacy in hockey. *Journal of Applied Psychology*, 83-4, 557-564.
- Gill DL.** (1986). *Psychological Dynamics of Sport*. Champaign, Illinois: Human Kinetics Publisher Inc.
- Grieve FG, Whealan JP, Meyers AW.** (2000). An experimental examination of the cohesion-performance relationship in an interactive team sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 12, 219-235
- Hogg MA.** (1992). *The Social Psychology of Group Cohesiveness: From Attraction to Social Identity*, London: Harvester and Wheatscheaf..
- Howell W, Dipboye R.** (1986). *Essential of industrial organizational psychology (3rd Ed.)* Chicago: The Dorsey Pres..
- Johnston WA.** (1967). Individual performance and self-evaluation in a simulated team. *Organizational Behavior and Human Performance*, 2, 309-328
- Koruç, Z.** (1998). *Spor Bilimleri V. Kongresi: CSAI-2'nin Türkiye Uyarlaması, Ön Çalışma I'..* Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Martens R.** (1977). *Sport Competition Anxiety Test*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Martens R, Vealey RS, Burton D.** (1990). *Competitive Anxiety in Sports*. Champaign: Human Kinetics Books.
- Martin KA, Hall CR.** (1997). Situational and interpersonal moderators of sport competition state anxiety. *Journal of Sport Behavior*, 20, 435-446.
- Matheson H, Mathes S.** (1997). The effect of winning and losing on female interactive and coactive team cohesion. *Journal of Sport Behavior*, 20 (3), 284-299.

23. **Mudrack, PE.** (1991). Defining group cohesiveness: A legacy of confusion? *Small Group Behavior*, 21, 139-155.
24. **Mullen B, Copper C.** (1994). The relation between group cohesiveness and performance: An integration. *Psychological Bulletin*, 115, 210-227.
25. **Öcel H.** (2002). Takım sporu yapan oyuncularında kollektif yeterlik öz-yeterlik ve sargınlık ile başarı algı ve beklentileri arasındaki ilişkiler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
26. **Öner N, Le Compte A.** (1985). *Süreksiz Durumluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
27. **Paskevich DM, Brawley LR, Dorsch LR, Widmeyer WN.** (1995). Implications of individual and group level analyses applied to the study of collective efficacy and cohesion. *Journal of Applied Sport Psychology*, 7, S- 95.
28. **Pelletier LG, Fortier MS, Vallerand RJ, Tuson KM, Briere NM, Blais MR.** (1995). Toward a new measurement of intrinsic motivation, extrinsic motivation and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17, 35-53.
29. **Riggs ML, Warka J, Babasa B, Betancour R, Hooker S.** (1994). Development and validation of self-efficacy and outcome expectancy scales for job-related applications. *Educational and Psychological Measurement*, 54, 793-802.
30. **Shanghi GM, Carron AV.** (1987). Group cohesion and its relationship with performance and satisfaction among high school basketball players. *Canadian Journal of Sport Sciences*. 12, 20.
31. **Singer NR, Murphey M, Tennant KL.** (1993) *Handbook of Research on Sport Psychology*. New York: Macmillan.
32. **Slater MR, Sewell DF.** (1994). An examination of the cohesion-performance relationship in university hockey teams. *Journal of Sports Sciences*, 12, 423-431.
33. **Spink KS.** (1990). Group cohesion and collective efficacy of voleybol teams. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12, 301-311.
34. **Kazak Z.** (2004). "Sporda Güdülenme Ölçeği -SGÖ-"nin Türk Sporcular İçin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15 (4), 191-206
35. **Wann LD.** (1997). *Sport Psychology*, Upper Saddle River: Prentice Hall, Inc.
36. **Widmeyer WN, Williams JM.** (1991). Predicting cohesion in a coaching sport. *Small Group Research*, 22, 548-570.
37. **Williams JM, Widmeyer WN.** (1991). The cohesion-performance outcome relationship in a coaching sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 13, 364-371.
38. **Zaichkowsky LD, Baltzell A.** (2001). Arousal and Performance. (RN Singer, HJ Hansenblas ve C Janelly, Der.). *Handbook of Sport Psychology* (2nd ed.), s.319-334. New York: Wiley.